

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta Kestävän kehityksen Suomi – pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja osallistavasti

Tulevaisuusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta Kestävän kehityksen Suomi – pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja osallistavasti (VNS 1/2017 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava tulevaisuusvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Taina Kulmala, valtioneuvoston kanslia
- kansainvälisten asiain johtaja Pasi Korhonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- ylitarkastaja Anni Kaukoranta, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtaja Taru Koivisto, sosiaali- ja terveysministeriö
- hankepääällikkö Hanne Kalmari, sosiaali- ja terveysministeriö
- tutkimusprofessori Jaana Suvisaari, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- emeritusprofessori Matti Rimpelä
- lastenpsykiatrian dosentti Jari Sinkkonen

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- projektin johtaja Katri Saarikivi, Helsingin yliopisto.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valtioneuvoston selonteossa kuvataan hallituksen kansallinen suunnitelma YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman (Agenda 2030) toimeenpanemiseksi. Toimeenpanon lähtökohtana on Suomen kestävän kehityksen laaja-alaisen toimikunnan viime vuonna päivittämä Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoutus.

Valiokunnan lausunto StVL 3/2017 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, että toimeenpanosuunnitelman toisena painopisteenä on yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi. Tähän liittyviä toimenpiteitä ovat muun muassa terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen, iäkkäiden toimintakyvyn parantaminen ja tarvittavien palvelujen turvaaminen sekä osatyökykyisten työllistämisen ja työssä pysymisen lisääminen.

Selonteon mukaan yhdenvertaisuuden ja osallisuuden toteutuminen tarkoittaa väestöryhmiä eriyttävän ja eriarvoistavan kehityksen ehkäisyä, jota voidaan mitata. Valiokunta yhtyy selonteossa esitettyyn näkemykseen siitä, että vain eri väestöryhmien eriarvoistumista ja eriytymistä ehkäisemällä voidaan turvata pitkällä aikavälillä hyvinvoiva väestö sekä rauhallinen ja tasapainoinen yhteiskunta. Selonteossa kuitenkin esimerkiksi lapsi- ja perhepolitiikan ja väestöpolitiikan tilaa ei ole tarkemmin kuvattu ja analysoitu ja tavoitteiden asettaminen jää varsin yleiselle tasolle.

Valiokunta korostaa erityisesti lasten ja nuorten hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen tähtävien toimenpiteiden yhteiskunnallista merkittävyyttä pitkällä tähtäimellä. Tutkimusten mukaan nuoruusiässä mielenterveyden ongelmat yleistyvät lapsuuteen verrattuna ja niitä on noin 20–25 prosentilla nuorista. Tavallisimpia ovat mielialahäiriöt (esiintyvyys vuositasolla 10–15 %), ahdistuneisuushäiriöt (5–15 %), käytöshäiriöt (5–10 %) ja päihdehäiriöt (5–10 %). Mielenterveyden häiriöt ovat alemmissa sosiaaliryhmissä yleisempiä kuin ylemmissä sosiaaliryhmissä. Sairastumisriskiä lisäävät muun muassa perheen taloudelliset vaikeudet ja vanhempien pitkäkestoiset ristiriidat ja sairaudet. Mielenterveys- ja päihdehäiriöt ovat myös yleisimpiä työkyvyttömyyteen johtavia sairauksia erityisesti nuorissa ikäryhmissä.

Hallituksen kärkihankkeista lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa (LAPE) lasten, nuorten ja perheiden palveluja uudistetaan asiakaslähtöisesti ja siirretään painopistettä kaikille yhteisiin ja ennaltaehkäiseviin palveluihin sekä varhaiseen tukeen ja hoitoon. Muutosohjelmassa on asetettu tavoitteita mm. yhdenvertaisuuden lisääntymiseen ja lasten, nuorten ja perheiden omien voimavarojen, autetuksi tuleminen ja osallisuuden kokemusten vahvistumiselle. Muutosohjelman tavoitteiden toteutumista tullaan mittaamaan useilla konkreettisilla mittareilla, joista esimerkiksi voidaan mainita yksinäisyyden ja kiusaamisen kokemukset sekä vanhempien päihdeongelmien ja erojen lapsille aiheuttamat haitat.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ja eriarvoisuuden vähentämisen kärkihankkeessa tavoitteena on lisätä terveitä elämäntapoja ja vahvistaa mielenterveyttä, torjua yksinäisyyttä sekä kaivata hyvinvointi- ja terveyseroja. Terveyden edistäminen terveillä elintavoilla ja terveyttä edistävillä olosuhteilla tukee kestävä kehityksen mukaisesti kansanterveyttä. Tavoitteiden toteutumisesta mitataan mm. alkoholinkäyttöä ja tupakointia koskevilla vaikuttavuusindikaattoreilla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteillä voidaan osaltaan vähentää syrjäytymistä ja mielenterveys- ja päihdehäiriöiden aiheuttamaa työkyvyttömyyttä. Toimivien ratkaisujen löytäminen edellyttää rekistereistä saatavan tiedon kattavaa hyödyntämistä ja tutkimustietoa esimerkiksi nuorten mielenterveyshäiriöiden syistä ja muutoksista sekä palvelujen piirissä olleiden nuorten myöhemmästä palvelujen tarpeesta ja työkykyisyydestä. Valiokunta pitää tärkeänä, että kärkihankkeiden tavoitteiden toteutumista voidaan asianmukaisesti mitata ja että tulosten arviointiin

Valiokunnan lausunto StVL 3/2017 vp

saadaan mahdollisimman sujuvasti tarvittavat tiedot eri rekistereistä, jotta pitkäjänteisen päätöksenteon tueksi saadaan riittävästi tietoa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää,

että tulevaisuusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 17.3.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Sanna Lauslahti kok
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Pekka Puska kesk
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Martti Talja kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen